

COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNDE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Alev ÜSTÜNDAĞ*

Öz

Dijital teknoloji herkes tarafından erişilebilir konumdadır ve günümüzde dijital medya çocuk, genç, yetişkin ya da yaşlı çoğu insan için önemli bir araç haline gelmiştir. Çocukların en yaygın kullandıkları medya araçları dijital medya araçlarıdır. Bu nedenle yapılan araştırmada COVID-19 pandemi sürecinde 12-15 yaş arasında bulunan çocukların dijital medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ile yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunda 237 çocuk bulunmaktadır. Araştırmanın temel veri toplama araçları Dijital Okuryazarlık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formudur. Araştırma verilerinin analizinde bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey Post Hoc testleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların dijital okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu, kızların daha yüksek dijital okuryazarlık düzeyine sahip olduğu, çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin yaşa ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID 19, dijital medya, dijital medya okuryazarlığı, çocuk.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, alev.ustundag@sbu.edu.tr, Ankara/ Türkiye

EXAMINING SECONDARY SCHOOL STUDENTS DIGITAL LITERACY LEVELS DURING THE COVID 19 PANDEMIC PROCESS

Abstract

Digital technology is accessible to everyone, and today digital media has become an essential tool for most people, whether children, teenagers, adults or the elderly. The most common media tools used by children are digital media tools. For this reason, in this study, it was aimed to determine the digital media literacy levels of children between the ages of 12-15 and to examine them according to age, gender and class level variables during the COVID-19 pandemic process. The research was carried out using the descriptive research model, one of the quantitative research methods. There are 237 children in the sample group of the study. The main data collection tools of the research are the Digital Literacy Scale and the Personal Information Form. In the analysis of the research data, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Tukey Post Hoc tests were performed in independent groups. As a result of the research, it was determined that the digital literacy of children is at a medium level, that the girls have a higher level of digital literacy, and that the digital literacy levels of children differ according to age and class level.

Keywords: COVID 19, digital media, digital media literacy, child..

1. GİRİŞ

Günümüzde çoğu bilgi dijital teknoloji aracılığıyla iletildiğinden dijital medya insanlar için önemli bir araç haline gelmiştir. Dijital teknoloji kullanıcılarına kablolar veya uydu aracılığıyla ihtiyaç duydukları her türlü bilgiyi kolayca ulaştırabilmektedir. İş, eğlence, eğitim, bilgi edinme gibi farklı birçok alternatif

sunması ve çeşitli programların üretilmesiyle dijital medya çoğu insanın dikkatini çekmiştir.

Diğer medya araçlarına kıyasla dijital medya araçları küçük çocuklar da dahil olmak üzere çoğu insan için en erişilebilir ve en sevilen medya türüdür (Üstündağ, 2020). Amerikan Pediatri Akademisi (2013)'ne göre çocukların en yaygın kullandıkları medya araçları dijital medya araçlarıdır. Son yıllarda dijital medya araçlarının yaygınlaşması sonucunda, çocukların kullanım oranlarının çok fazla arttığı ve toplamda 3 milyar kullanıcının bulunduğu rapor edilmiştir (Child Trends Data Bank, 2015).

Araştırmalara göre dijital medya kullanım yaşı 8'e kadar düşmüştür. 2020 Yılı Türkiye İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri Raporu sonuçlarına göre toplam nüfusun %74'ü internet, %64'ü aktif sosyal medya ve %92'si de aktif mobil sosyal medya kullanıcısıdır. 2019 yılı sonuçlarına göre çok büyük bir artış olduğu görülmektedir. 10- 17 yaş arası nüfusun yaklaşık %4'ü de sosyal medya kullanıcısı olarak raporlanmıştır. Ülkemizde dijital medya kullanıcılarının %88'inin cep telefonu, tablet ya da bilgisayar aracılığıyla dijital oyun oynamaktadır. Cep telefonu aracılığıyla oyun oynayanların oranı %80, bilgisayar aracılığıyla oyun oynayanların oranı %46 olarak belirlenmiştir. Ülkemizde sosyal medya kullanıcılarının oranı %64 olarak tespit edilmiştir. En çok kullanılan sosyal medya uygulaması sıralamasında %90 oranıyla YouTube ilk sırada yer alırken, onu %83 kullanım oranıyla Instagram takip etmektedir. Whatsapp kullanım oranı ise %81 olarak belirlenmiştir. Ülkemizde 10-17 yaş arası gençlerin %94'ünün mobil cihazlar üzerinden internet kullandığı ve mobil cihazlarla geçirdikleri süre ortalama 4 saat olarak tespit edilmiştir (We Are Social ve Hootsuite, 2020). Dursun ve Eraslan Çapan (2018) araştırmaları sonucunda ergenlerin dijital medya araçları içerisinde en fazla akıllı telefon kullandıklarını belirlemiştir. Balkın (2020) pandemi sürecinde lise öğrencileriyle yaptığı

araştırma sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitim dışında kalan zamanlarını çoğunlukla cep telefonu, bilgisayar, tablet ve oyun konsolu gibi dijital araçlarla geçirdikleri ve ayrıca bu dijital medya araçlarıyla geçirdikleri süreyi de kontrol edemediklerini belirlemiştir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre de tablet ve diz üstü bilgisayar gibi kolay taşınabilir dijital medya araçlarının kullanım oranı %0,9 iken 2018 yılında %37,9'a yükselmiştir (Öner, 2020). Arı Arat ve Ogelman (2021) tarafından yapılan araştırma sonucu, pandemi sürecinde çocukların %74,8'inin ekran ve bilgisayar kullanım sürelerinde artış olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalarında ortaya koyduğu üzere teknolojinin gelişmesi ve pandemi süreci çocukların dijital medya araçlarını kullanım oranlarını artırmıştır. Acar'ın (2015) ebeveynlerin bakış açısına göre çocuklarının dijital medya okuryazarlık düzeylerini değerlendirdiği araştırma sonucuna göre; ebeveynlerine göre çocuklarının dijital okuryazarlıkları orta düzeydedir. Kaya (2020) 847 ortaokul öğrencisiyle yaptığı araştırma sonucunda, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu belirlemiştir. Ayrıca çocukların dijital okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, internet kullanım yılı ve günlük kullanım süresi değişkenlerine göre de anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Tablet, bilgisayar ve akıllı cep telefonu gibi dijital medya araçlarının çeşitli bilgi türlerine sınırsız erişim kurması nedeniyle özellikle çocukların gelişimlerini, davranışlarını, sağlıklarını ve öğrenmelerini etkileyebilmesi birçok araştırmacı için tartışmalara ve endişelere yol açmıştır (Anderson ve Pempek, 2005; Griffiths ve Machin, 2003). Dijital teknolojinin çocukların davranışları üzerindeki etkisini net olarak ortaya koyabilmek oldukça zordur. Hangi davranışın hangi dijital medya içeriğine maruz kalınması sonucunda ortaya çıktığı net olarak ifade edilememektedir (Üstündağ, 2020). Ancak dijital medyanın hem çocukların hem de yetişkinlerin hayatına getirdiği derin değişiklikler gözlenebilmektedir. Pandemi nedeniyle getirilen sokağa çıkma yasakları ve kısıtlamalar günümüzde insanların daha çok dijital medya aracı ve uygulaması kullanımına sebep

olmuştur. Her zamankinden çok daha geniş bir kullanımın gerçekleştiği düşünülmektedir. We Are Social ve Hootsuite (2020) raporu da bu görüşü destekler niteliktedir.

Sosyal ortamların ve okulların kapalı olması nedeniyle sanal ortama taşınan eğitim, iş ve iletişim, mesafelerin artık bu süreçte önemli rol oynamasını da engellemiştir. Dijital medya araçları ve uygulamaları aracılığıyla, yakın veya uzaktaki insanlarla bağlantı kurmak ve onlarla deneyimlerimizi, ilgilerimizi, düşüncelerimizi, arzularımızı paylaşmak mümkün hale gelmiştir. Pandemi sürecinde dijital medya çocukların arkadaşlarıyla ilişkilerini sürdürmesini ve bağlantı kurmasını da sağlamıştır. Araştırmacılar dijital medyanın çocuklarda yabancılaşmaya, ayrımcılığa ve yalnızlığa etkileri bulunduğunu ileri sürmektedir (Radesky ve ark., 2016; Sugawara ve ark., 2015; Canadian Paediatric Society, 2019).

Yaşanan pandemi süreci çocukların iletişim halinde bulunmasına, sosyal hayatı sürdürmesine ve eğitimine katkı amaçlı kullanıma devam etmektedir. Dijital medyayı yoğun şekilde kullanan ve maruz kalan çocuklar için dijital medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi gerekmektedir. Dijital medya okuryazarlığı, çocukların sosyal becerileri aracılığıyla kültürel değerlere bağlı kalarak dijital ortamda aktif, yaratıcı ve etik kullanıcı olmalarını sağlamaktır (UNESCO, 2020). Dijital medya okuryazarlığı eğitimi ile çocuklar dijital ortamda kullanıcı olabilmek için temelde uygun ve yeterli bilgi, beceri ve tutum geliştirmeyi öğrenmektedir (UNESCO, 2020). Hague ve Payton (2010)'a göre dijital medya okuryazarlığı yaratıcılık, eleştirel düşünme ve değerlendirme, kültürel ve sosyal değer yargıları, bilgi bulma ve seçebilme becerisi, etkili iletişim, online güvenlik, iş birliği ve işlevsel beceriler olmak üzere birbiriyle ilişkili 8 bileşenden oluşmaktadır. Çocukların dijital medya uygulamalarından olumsuz etkilenmemeleri, dijital medyayı uygun, doğru ve sorumlu şekilde

kullanabilmeleri için destekleyici eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve dijital medya kullanıcısı olarak rollerini ve sorumluluklarını iyi anlamaları gerekmektedir (Üstündağ, 2020). Alberta (2012)'ya göre çocukların dijital medya kullanıcısı olarak sahip olması gereken özellikler şöyledir: (a) çocuklar dijital medya kullanıcısı olarak kişisel bilgilerini koruması ve hiç kimseyle paylaşmaması gerektiğini bilmelidir, (b) tanıdığı başka kişilerin de kişisel bilgilerini koruması ve hiç kimseyle paylaşmaması gerektiğini bilmelidir, (c) güvenlik önlemlerine dikkat etmelidir ve kendi güvenliğini sağlamalıdır, (d) ekran karşısında geçirdiği zamanı dengeleyebilmelidir, (e) dijital medyanın yapılan her şeyi kaydettiğini bilmeli ve dikkatli olmalıdır, (f) telif hakları hakkında bilgili olmalıdır, (g) fikir özgürlüğüne saygılı olmalıdır, (h) siber zorbalık yaşamaması durumunda gerekli önlemleri almalı ve uygun tepki göstermelidir ve (i) dijital ortamda başkalarına saygılı davranmalıdır.

İçinde bulunduğumuz pandemi süreci nedeniyle son iki yıla yakın süreçte genellikle evde vakit geçiren çocukların hem bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi dijital medya araçlarına hem de televizyona uzun süre maruz kaldıkları bilinmektedir. Eğitimin online olarak sürmesinin de bu durum üzerinde etkili olabilir. Ayrıca çocuklar arkadaşları ile vakit geçirebilmek için de dijital medya araçlarını kullanmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada COVID-19 pandemi sürecinde 12-15 yaş arasında bulunan çocukların dijital medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ile yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma temel nicel araştırma deseniyle oluşturulmuştur. Çocukların dijital medya okuryazarlık düzeylerinin yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre

incelenmesini sağlayabilecek en iyi yöntem olduğu düşünüldüğünden, bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Metin, 2014).

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Betimleyici tipteki bu araştırmanın evrenini Ankara ili Etimesgut İlçesinde bulunan tüm ortaokullar oluşturmaktadır. Pandemi süreci nedeniyle araştırmaya katılacak öğrencilerin seçiminde basit tesadüfi örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Basit tesadüfi örneklemede, evrendeki öğelerin her olası birleşiminin, örneklem içinde yer alması için eşit bir ihtimali bulunmaktadır (Metin, 2014). Örneklem sayısının belirlenebilmesi için güç analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Güç analizi 0,95 düzeyinde 176 çocuk ile çalışılmasının yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya 12-15 yaş arasında bulunan 237 çocuk gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların genel bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Yaş						
12	18	16	30	25	48	20
13	32	28	25	21	57	24
14	30	26	30	25	60	25
15	36	31	36	30	72	30
Toplam	116	49	121	51	237	100
Devam edilen okul türü						
Devlet okulu	116	49	121	51	237	100
Devam edilen sınıf						
5	24	24	36	30	60	25
6	32	32	25	21	57	24
7	30	30	30	25	60	25
8	30	30	30	25	60	25
Toplam	116	49	121	51	237	100

Araştırmaya toplamda 237 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin %49'u kızlardan, %51'i de erkeklerden oluşmaktadır. Yaş dağılımları incelendiğinde öğrencilerin %20'sinin 12, %24'ünün 13, %25'inin 14, %30'unun 15 yaşında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin tamamı devlet okuluna devam etmektedir. Öğrencilerin devam ettikleri sınıf düzeyi incelendiğinde ise %25'inin 5., %24'ünün 6., %25'inin 7. ve yine %25'inin 8. sınıfa devam ettiği görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ve Dijital Okuryazarlık Ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgiler formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, araştırmaya katılan çocukların yaşları, cinsiyetleri, devam ettikleri sınıf düzeyi ve devam ettikleri okul türü hakkındaki bilgileri elde etmek amacıyla kullanılmıştır. Bulguları da Tablo 1'de sunulmuştur.

Araştırmanın temel veri toplama aracı Hamutoğlu ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilmiş olan "Dijital Okuryazarlık Ölçeği"dir. Dijital Okuryazarlık Ölçeği; kişilerin dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen 5'li likert tip bir ölçektir. Toplam 17 madde ve 4 alt boyuttan (tutum, teknik, bilişsel, sosyal) oluşmaktadır. Katılımcıların ölçekten almış oldukları toplam puanın artması dijital medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93 olarak belirlenmiştir. Söz konusu bu araştırma için yapılan analizde iç tutarlılık katsayısı .87 olarak belirlenmiştir. Ölçek benzer şekilde çalışma grubunda ortaokul öğrencilerinin bulunduğu farklı araştırmalarda da kullanılmıştır (Arık ve Kıyıcı, 2019; Eroğlu, 2020).

Veriler Google forms uygulaması kullanılarak çevrimiçi olarak düzenlenmiş ve uygulanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır ve hem çocuklarından hem de ebeveynlerinden çevrimiçi onam formu alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Nicel olarak gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında uygulanan ölçeğin ve kişisel bilgiler formunun sonuçları SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın alt amaçlarına göre çocukların sonuçları arasında fark olup olmadığını belirleyebilmek için bağımsız grupta t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda fark bulunan grupta, farkın hangi gruptan kaynaklandığını bulabilmek için Tukey Post Hoc testi yapılmıştır.

Analiz yapılmadan önce grup ortalamalarının normal dağılıma sahip olup olmadığını belirleyebilmek için Shapiro-Wilk normallik testi yapılmış ve grup ortalamalarının normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007). Grupların homojen olması sebebiyle parametrik testler uygulanmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

2.5. Araştırmanın Etik Onayı

Araştırma için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 05.02.2021 tarih ve 21/73 sayılı karar numarası ile Etik Kurul Onayı alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma bulguları, amaçlar doğrultusunda analiz edildikten sonra, tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan çocukların hiçbirinin daha önce dijital medya okuryazarlığı ile ilgili eğitim almadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan çocukların dijital medya okuryazarlık düzeyleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Çocukların Dijital Medya Okuryazarlık Düzeyleri

	Tutum	Teknik	Bilişsel	Sosyal	Toplam
N	237	237	237	237	237
Ortalama	2,56	3,16	3,36	2,80	2,89

Dijital Okuryazarlık Ölçeği; 1.00-1.80, 1.81-2.60, 2.61-3.40, 3.41-4.20, 4.21-5.00 şeklinde puanlanmaktadır. Çocukların ölçeğin tamamından aldıkları puan ortalaması 2,89 olarak belirlenmiştir. Elde edilen toplam puana bakıldığı zaman çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin “Biraz katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı ve orta düzeyde bulunduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin alt boyutları kapsamında yapılan değerlendirmede; tutum alt boyutunun puan ortalamasının 2,56 olduğu, “Katılmıyorum” seçeneğinde yer aldığı ve düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Teknik alt boyutunun puan ortalamasının 3,16 olduğu, “Biraz katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bilişsel alt boyutunun puan ortalamasının 3,36 olduğu, “Biraz katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sosyal alt boyutunun puan ortalamasının 2,80 olduğu, “Biraz katılıyorum” seçeneğinde yer aldığı ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için yapılan t testi analiz sonucu Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Ölçeğin Cinsiyet Değişkenine Göre Alt Boyut Analiz Sonuçları

Ölçek alanları	Cinsiyet	N	X	SS	t	df	p
Tutum	Kız	116	2,86	,763	7,437	235	,000
	Erkek	121	2,27	,407			
Teknik	Kız	116	3,28	,839	2,620	235	,009
	Erkek	121	3,03	,598			
Bilişsel	Kız	116	3,37	,815	,135	235	,893

Sosyal	Erkek	121	3,35	,404	6,898	235	,000
	Kız	116	3,38	1,242			
Toplam	Erkek	121	2,24	1,299	6,916	235	,000
	Kız	116	3,13	,705			
	Erkek	121	2,67	,216			

Tablo incelendiğinde ölçek toplam puan sonuçlarına bakıldığı zaman çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre kızların lehine farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=,000$). Ölçeğin alt boyutları kapsamında yapılan değerlendirmede ise; tutum ($p=,000$), teknik ($p=,009$) ve sosyal ($p=,000$) alt boyutlarında yine kızların lehine anlamlı bir fark bulunurken bilişsel alt boyutunda cinsiyet değişkeni açısından çocuklar açısından anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p=,893$).

Çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin yaşa göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucu Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Ölçeğin Yaş Değişkenine Göre Alt Boyut Analiz Sonuçları

Ölçek alanları	Yaş	N	X	SS	F	P	Anlamlı fark
Tutum	12	48	2,14	,500	44,54	,000	(Tüm yaş grupları)
	13	57	2,12	,396			
	14	60	3,10	,590			
	15	72	2,75	,619			
	Toplam	237	2,56	,675			
Teknik	12	48	3,47	,213	16,95	,000	(12 ile 15 yaş arasında; 13 ile 15 yaş arasında; 14 ile 15 yaş arasında)
	13	57	3,38	,726			
	14	60	3,23	,499			
	15	72	2,70	,906			
	Toplam	237	3,16	,735			
Bilişsel	12	48	2,87	,550	37,04	,000	(12 ile 14 ve 15 yaş arasında; 13 ile 14 ve 15
	13	57	3,09	,457			
	14	60	3,85	,678			
	15	72	3,50	,411			
	Toplam	237	3,16	,735			

	Toplam	237	3,36	,638			yaş arasında)
Sosyal	12	48	3,81	,561	28,21	,000	(12 ile tüm yaşlar; 13 ile 14 ve 15 yaş arasında)
	13	57	3,08	,856			
	14	60	2,90	1,653			
	15	72	1,83	1,289			
	Toplam	237	2,80	1,391			
Toplam	12	48	2,89	,237	10,29	,000	(12 ile 14 yaş arasında; 13 ile 14 yaş arasında; 14 ile tüm yaşlar arasında)
	13	57	2,79	,348			
	14	60	3,21	,578			
	15	72	2,71	,728			
	Toplam	237	2,89	,566			

Yapılan analiz sonucunda ölçek toplam puan sonuçlarına bakıldığı zaman çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin yaşa göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=,000$). Ölçeğin alt boyutları kapsamında yapılan değerlendirmede de tüm alt boyutlarda yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=,000$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için Tukey Post Hoc testi yapılmıştır. Tutum alt boyutunda tüm yaş grupları arasında farklılık olduğu ve farkın 14 yaş grubu lehine olduğu belirlenmiştir. Teknik alt boyutunda 12 ile 15 yaş arasında, 12 yaşın lehine; 13 ile 15 yaş arasında 13 yaşın lehine; 14 ile 15 yaş arasında 14 yaşın lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bilişsel alt boyutunda 12 ile 14 ve 15 yaş arasında, 14 ve 15 yaş lehine; 13 ile 14 ve 15 yaş arasında yine 14 ve 15 yaş lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Sosyal alt boyutunda 12 ile tüm yaşlar arasında 12 yaş lehine; 13 ile 14 ve 15 yaş arasında 13 yaş lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Tutum alt boyutunda en yüksek ortalama 14 yaş grubunda, teknik alt boyutunda en yüksek ortalama 12 yaş grubunda, bilişsel alt boyutunda en yüksek ortalama 14 yaş grubunda, sosyal alt boyutunda en yüksek ortalama 12 yaş grubunda, toplamda en yüksek ortalama 14 yaş grubunda bulunmaktadır.

Çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucu Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Ölçeğin Sınıf Düzeyine Göre Alt Boyut Analiz Sonuçları

Ölçek alanları	Sınıf düzeyi	N	X	SS	F	P	Anlamlı fark
Tutum	5	60	2,27	,525	37,86	,000	(5. sınıf ile 7. ve 8. sınıf arasında; 6. sınıf ile 7. ve 8. sınıf arasında)
	6	57	2,12	,396			
	7	60	3,10	,590			
	8	60	2,74	,672			
	Total	237	2,56	,675			
Teknik	5	60	3,40	,311	17,42	,000	(8. sınıf ile tüm sınıflar arasında)
	6	57	3,38	,726			
	7	60	3,23	,499			
	8	60	2,63	,959			
	Total	237	3,16	,735			
Bilişsel	5	60	2,95	,526	36,25	,000	(7. ve 8. sınıf ile tüm sınıflar arasında)
	6	57	3,09	,457			
	7	60	3,85	,678			
	8	60	3,55	,418			
	Total	237	3,36	,638			
Sosyal	5	60	3,55	,994	25,10	,000	(5. sınıf ile 7. ve 8. sınıf arasında; 8. sınıf ile tüm sınıflar arasında)
	6	57	3,08	,856			
	7	60	2,90	1,653			
	8	60	1,70	1,197			
	Total	237	2,80	1,391			
Toplam	5	60	2,90	,290	11,02	,000	(7. sınıf ile tüm sınıflar arasında)
	6	57	2,79	,348			
	7	60	3,21	,578			
	8	60	2,67	,768			
	Total	237	2,89	,566			

Yapılan analiz sonucunda ölçek toplam puan sonuçlarına bakıldığı zaman çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=,000$). Ölçeğin alt boyutları kapsamında yapılan

değerlendirmede de tüm alt boyutlarda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=,000$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için Tukey Post Hoc testi yapılmıştır. Tutum alt boyutunda 5. sınıf ile 7. ve 8. sınıf arasında, 7. ve 8. sınıf lehine; 6. sınıf ile 7. ve 8. sınıf arasında 7. ve 8. sınıf lehine anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Teknik alt boyutunda 8. sınıf ile tüm sınıflar arasında diğer sınıfların lehine anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bilişsel alt boyutunda 7. ve 8. sınıf ile tüm sınıflar arasında, 7. ve 8. sınıf lehine anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Sosyal alt boyutunda 5. sınıf ile 7. ve 8. sınıf arasında, 5. sınıf lehine; 8. sınıf ile tüm sınıflar arasında diğer sınıfların lehine anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Tutum alt boyutunda en yüksek ortalama 7. sınıf düzeyinde, teknik alt boyutunda en yüksek ortalama 5. sınıf düzeyinde, bilişsel alt boyutunda en yüksek ortalama 7. sınıf düzeyinde, sosyal alt boyutunda en yüksek ortalama 5. sınıf düzeyinde, toplamda en yüksek ortalama 7. sınıf düzeyinde bulunmaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Mart 2020 itibariyle COVID-19, çocuklar da dahil olmak üzere dünya genelinde tüm insanların hayatlarını etkilemiş ve değiştirmiştir. COVID-19 salgını boyunca öğrenmek, yaşamak ve iletişim halinde kalabilmek için teknoloji kullanımı zorunlu hale gelmiştir. Bu durumu Goldschmidt (2020), pandemi süresince teknolojiye olan güvenin arttığı şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca izolasyon ve sosyal mesafe kurallarının teknolojinin zorunlu hale gelmesinde etkili olduğunu ve çocukların yaşamlarını sürdürebilmesi için kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Çocukların pandemi nedeniyle ekran karşısında daha fazla vakit geçirdikleri ve dijital medya araçlarına maruz kaldıkları bilinmektedir. Bu nedenle de yoğun olarak kullandıkları dijital medya ile ilgili bilgi düzeylerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada 12-15 yaş arasında bulunan çocukların dijital medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi

ile yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çocukların dijital okuryazarlık düzeyleri orta olarak belirlenmiştir. 2010 yılından sonra dünyaya gelen çocukların hayatlarında dijital medya araçlarının vazgeçilmez hale geldiği bilinmektedir (Üstündağ, 2020). Araştırma yapılan çocuklar doğdukları andan itibaren dijital dünya içerisinde büyümüştür. Tüm hayatını teknolojiyle geçirmiş olan bu çocuklar literatürde “dijital yerliler” olarak tanımlanmaktadır (Kabali ve ark., 2015). Çocukların hayatlarında hep var olan ve sürekli kullandıkları dijital medya araçları hakkında hem ailesinden hem de okul aracılığıyla herhangi bir bilgilendirme ve eğitim çalışmasının yapılmamış olmasının önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Çocuklar dijital medyayı sadece vakit geçirmek için kullanmamakta, eğitim ve sosyalleşme amaçlarıyla da kullanmaktadır. Okulların tamamı akademik yılın geri kalanında eğitime devam etmenin bir yolu olarak öğrenciler için uzaktan eğitim olanağını sunmaktadır. Bilgisayar kullanma konusunda yetkin olan çocuklar bu duruma uyum sağlamak zorluk yaşamayabilirler. Ancak dijital ortamda karşılaşabilecekleri riskli durumlardan korunmaları ve dijital medyayı daha verimli kullanabilmeleri için okuryazarlık eğitimlerinin sunulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırmacılara göre de (Pérez-Escoda, García-Ruiz ve Aguaded, 2019; Martínez-Bravo, Sádaba ve Serrano-Puche, 2020) COVID-19 nedeniyle eğitim ortamındaki yeni düzenlemeler, yeni dijital medya, açık dijital kaynaklar, dijital iletişim ve eleştirel düşünme gibi değişimler ve zorluklar çocuklara çok boyutlu dijital okuryazarlık eğitimini gerekli kılmaktadır. Sparks, Katz ve Beile (2016) yaptıkları araştırma sonucunda eğitim kurumlarının hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın dijital okuryazarlığı sağlaması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma bulgularına göre kızların dijital okuryazarlık düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Literatür incelendiğinde de kızların medya ve dijital okuryazarlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu dair benzer

araştırmalar bulunmaktadır (Cangin, 2014; Aslan ve ark., 2019; Aktı, 2011). Çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin yaşa göre de farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen farklılık 14 yaş grubu lehinedir. Ayrıca çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yaş değişkeninde olduğu gibi sınıf değişkeninde de 7. sınıf düzeyi lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yaş ve sınıf düzeyi sonuçları birbiri ile tutarlılık göstermiştir. Aslan ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan araştırma sonucunda sınıf düzeyi arttıkça çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde elde edilen bulgu literatür ile uyumluluk göstermektedir. Semiz (2013) tarafından yapılan araştırma sonucunda sınıf düzeyi ile okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Maden ve arkadaşlarına göre (2018) çocukların medya ya da dijital okuryazarlık eğitimi almış olmalarından kaynaklanan anlamlı farklılık olabileceği ileri sürülmüştür. Ancak bulgulara göre, araştırmaya katılan çocukların hiçbiri dijital okuryazarlık ya da medya okuryazarlığı eğitimi almamıştır. İlköğretim kademesinde medya okuryazarlığı dersi seçmeli dersler arasında yer almaktadır. Örneklem grubunda bulunan çocukların hiçbirinin bu dersi seçmemiş olması, konu hakkında yeterli bilgiye ve farkındalığa sahip olmadıklarını ya da yönlendirilmediklerini düşündürmüştür. Yapılan araştırmalar dijital medya araçlarının kullanımı ile çocuğun yaşı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Duch ve ark., 2013). Bazı dijital medya araçlarının kullanımı belirli bir düzeyde bilişsel ve fiziksel işlevsellik gerektirdiğinden, çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi de dijital medya kullanımını etkilemektedir (Dennison, Erb ve Jenkins, 2002). Bu bağlamda değerlendirildiğinde elde edilen bulgu literatür ile uyumluluk göstermektedir.

Analiz sonuçlarında, ölçeğin tutum ve bilişsel alt boyutlarında 7. ve 8. sınıflar, sosyal alt boyutunda ise 5. ve 6. sınıflar öne çıkmıştır. Çocukların çevrelerinde bulunan kişilerle etkileşim kurmayı ve sosyalleşmeyi öğrenmeleri,

büyümlerinin önemli bir göstergesidir (Üstündağ, 2020). Okul dönemi çocukların arkadaşlıklarının önem kazandığı, akranlarıyla vakit geçirmekten ve sosyalleşmekten zevk aldıkları dönemdir (Feigelman, 2016). Öyle ki “en iyi arkadaş” kavramının ortaya çıkması da okul çağının evrensel bir özelliği olarak kabul edilmektedir (Feigelman, 2016). Gutnick ve arkadaşlarının (2010) yaptığı araştırma okul dönemi çocuklarının dijital medya araçlarını ve dijital oyunları sosyalleşmek için kullandıklarını ortaya koymuştur. Huston ve arkadaşlarına göre de (1990) çocuklar arkadaş gruplarıyla sosyalleşebilmek amacıyla dijital medya araçlarını kullanma eğiliminde olup hem eğlenmenin hem de arkadaşlarının parmaklarının ucunda olması çocuklar için cezbedici olmaktadır. Ölçeğin sosyal alt boyutunda 5. ve 6. sınıfların öne çıkmasında gelişimsel olarak buldukları dönemin etkilerinden söz etmek mümkündür. Yani özellikle ergenliğin başlamasıyla birlikte bu yaş grubu çocuklar için sosyal ortamları ve arkadaşlıkları önemli olduğundan, mevcut ilişkilerini sürdürülebilmek ve sağlamlaştırabilmek amacıyla dijital medya araçlarını kullanımları söz konusudur. Elde edilen sonuç, çocukların gelişimsel özelliklerini destekler niteliktedir.

Ortaokul dönemi çocukların gelişim alanlarında çok hızlı değişimlerin olduğu yılları kapsamaktadır. Bu değişimler çocukların özellikle düşünme yapısı ve kimlik arayışı üzerinde etkilidir. Bu dönemde çocukların soyut düşünme, soyut kavramları anlama ve analiz etme becerileri gelişmeye başlar ve yaşları ilerledikçe becerilerinde de ilerleme olması beklenir (Wade ve Tavis, 1990). Çocuklar herhangi bir sorunla karşılaştıklarında buldukları çözüm yollarının artık mantıksal akıl yürütme becerisine dayanması beklenmektedir. Yani çocukların düşünme yapıları daha bilimsel boyuta ulaşmaktadır (Woolfolk, 1993). Ölçeğin tutum ve bilişsel alt boyutlarında 7. ve 8. sınıfların ortalamalarının daha yüksek olmasında, bilişsel gelişimlerinde meydana gelen bu değişikliğin etkileri olduğu söylenebilir. Çünkü Charles'e (1999) göre de çocuklar ortalama on beş yaş

dönemlerinde bilişsel gelişimlerinin en üst noktasına erişebilmektedir. Elde edilen bulgu, çocukların bilişsel gelişim özelliklerini destekler niteliktedir.

American Academy of Pediatrics (2016)'e göre 10 ve 18 yaş arasında bulunan çocuklar dijital medya araçlarını kullanırken ebeveynlerinden bağımsızca hareket edebilmektedir. Bu yaş grubunda bulunan çocuklara mutlaka dijital okuryazarlık eğitiminin verilmesi ve çocuklarla dijital medya araçlarını kullanım süreleri, hangi içerikleri kullandıkları, oluşturdukları dijital kimliğin içeriği, maruz kaldıkları medya içerikleri hakkındaki kendi düşünceleri, dijital ortamda kimlerle vakit geçirdikleri ve neler öğrendikleri hakkında konuşulması gerektiği önerilmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, medyayı, özellikle de sosyal medyayı kullanmada bilgi, anlayış ve beceriler üzerinde olumlu etkisi olan dijital okuryazarlık yeteneklerinin önemini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan çocukların ekran karşısında uzun süre geçirmelerine karşın dijital okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olması, üzerinde çalışma yapılması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir. Çocukların yanı sıra ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocukların dijital birer kullanıcı olarak durumlarını daha net ortaya koyabilmeleri gerektiği düşünülmektedir. Çocukların dijital medya araçlarını kullanarak eğitimlerine devam etmelerini sağlamanın yanı sıra, sosyalleşme aracı olarak kullanmalarını destekleme, kendilerini ifade etme, potansiyellerini olumlu şekilde ortaya çıkarabilme ve etik birer dijital kullanıcı olmalarını destekleme çalışmalarının sürdürülmesi gerekmektedir. Çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması sağlanarak eleştirel düşünce geliştirmeleri, ekran süresini sınırlandırabilmeleri, çevrimiçi risklere karşı kendilerini koruyabilmeleri ve güvenliklerini sağlayabilmeleri, empati kurabilmeleri, dijital duygusal farkındalık sahibi olabilmeleri, olumlu iletişim kurabilmeleri ve iş birliği sağlayabilmeleri, kişisel ve yasal hakları konusunda bilinçli olabilmeleri, ifade özgürlüğüne sahip olabilmeleri desteklenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ç. Y. (2015). *Anne ve babaların ilkokul ortaokul ve lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Eğitim Teknolojisi Programı.
- Akti, S. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elâziğ.
- Alberta. (2012). *Digital citizenship policy development guide*. Edmonton, Canada: Alberta Education School Technology Branch.
- American Academy of Pediatrics. (2016). *Beyond screen time: a parent's guide to media use*. <https://lakeviewpediatrics.net/The-Media-and-Your-Family-Television-and-Other-Scr>. 06 Nisan 2021 tarihinde erişilmiştir.
- American Academy of Pediatrics (2013). Policy statement. children, adolescents, and media. *American Academy of Pediatrics*, 132(5), 958-961.
- Anderson, D. R. & Pempek, T. A. (2005). Television and Very Young Children. *The American Behavioral Scientist*, 48(5), 505-522.
- Arı Arat, C., & Ogelman, H. G. (2021). Küçük çocukların COVID 19 sürecinde teknolojik araç kullanımının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 15-32.
- Arık, K., & Kıyıcı, M. (2019). Lise öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Hendek örneği. *Sakarya University Journal Of Education*, 9(1), 47-68.
- Aslan, A., Turgut, Y. E., Göksu, İ., & AKTI ASLAN, S. (2019). Çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin ve kullanım alışkanlıklarının demografik

- değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 39(2).
- Balkın, A. (2020). *Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyi ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Sosyal Bilimler Enstitülerinin Ortak Yürüttüğü Eğitim Programları, İstanbul.
- Canadian Paediatric Society (2019). Digital media: Promoting healthy screen use in school-aged children and adolescents. *Paediatrics & Child Health*, 402–408.
- Cangin, S. Ş. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine bakış açıları (Ankara-Keçiören örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Charles, C. M. (1999). *Öğretmenler için Piaget ilkeleri*. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Child Trends DataBank. (2015). *Home computer access and internet use: indicators of child and youth well-being*. CTDB https://www.childtrends.org/wpcontent/uploads/2015/12/69_Computer_Use.pdf 06 Nisan 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Dennison, B. A., Erb, T. A., & Jenkins, P. L. (2002). Television viewing and television in bedroom associated with overweight risk among low-income preschool children. *Pediatrics*, 109(6), 1028-35.
- Duch, H., Fisher, E. M., Ensari, I., & Harrington, A. (2013). Screen time use in children under 3 years old: a systematic review of correlates. *Int J Behav Nutr Phys Act*, 10(1), 102.
- Dursun, A., & Eraslan-Çapan, B. E. (2018). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve psikolojik ihtiyaçlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 128-140.

- Eroğlu, A. (2020). *Ortaokul 7. sınıf Türkçe dersinde dijital hikâye anlatımının kullanılması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Feigelman, S. (2016). *Middle childhood*. In: Kliegman RM, Stanton BF, St. Geme JW, Schor NF, eds. *Nelson Textbook of Pediatrics*. 20th ed. Philadelphia, PA: Elsevier
- Goldschmidt, K. (2020). The COVID-19 pandemic: Technology use to support the wellbeing of children. *Journal of Pediatric Nursing*, 53, 88–90.
- Griffiths, M. & Machin, D. (2003). Television and playfround games as part of children’s symbolic culture. *Social Semantics*, 13(2), 147-160.
- Gutnick, A. L., Robb, M., Takeuchi, L., & Kotler, J. (2010). *Always connected: The new digital media habits of young children*. New York, NY: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop
- Hague C. & Payton S. (2010), Digital literacy across the curriculum, Futurelab. <http://www.nfer.ac.uk/publications/FUTL06/FUTL06.pdf> 08 Nisan 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Uyanık, G. K., & Erdoğan, D. G. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe’ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429.
- Huston, A. C., Wright, J. C., Rice, M. L., Kerkman, D., & St Peters, M. (1990). Development of television viewing patterns in early childhood: A longitudinal investigation. *Developmental psychology*, 26(3), 409-420.
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P. (2015). Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 136(6), 1044–1050.
- Kaya, M. (2020). *Ortaöđretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin
- Maden, S., Maden, A., & Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Dijital Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 11(55), 685-698.
- Martínez-Bravo, M.-C., Sádaba, C., & Serrano-Puche, J. (2020). Fifty years of digital literacy studies: A meta-research for interdisciplinary and conceptual convergence. *El Prof. de la Inf.* 29(4), 290428
- Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öner, D. (2020). Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı ve dijital oyunlar: okul öncesi öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 138-154
- Pérez-Escoda, A., García-Ruiz, R., & Aguaded, I. (2019). Dimensions of digital literacy based on five models of development / Dimensiones de la alfabetización digital a partir de cinco modelos de desarrollo. *Cultura y Educación*, 31, 232–266
- Radesky, J. S., Peacock-Chambers, E., Zuckerman, B., & Silverstein, M. (2016). Use of mobile technology to calm upset children: associations with socialemotional development. *JAMA Pediatr.* 170(4), 397–399
- Semiz, L. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri ve medya okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize
- Sparks, J. R., Katz, I. R., Beile, P. M. (2016). *Assessing digital information literacy in higher education: A review of existing frameworks and assessments with recommendations for next-generation assessment*. ETS Res. Rep. Ser., 1–33

- Sugawara, M., Matsumoto, S., Murohashi, H., Sakai, A., & Isshiki, N. (2015). Trajectories of early television contact in Japan: Relationship with preschoolers' externalizing problems. *J Child Media*, 4, 453–471
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Pearson.
- Türkiye İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri Raporu (2020). *Türkiye İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri Raporu, 2020*. <https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> 09 Nisan 2021 tarihinde erişilmiştir.
- UNESCO (2020). Media and information literacy. Retrieved from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/media-development/media-literacy/online-mil-and-intercultural-dialogue-courses/> 09 Nisan 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Üstündağ, A. (2020). *Çocuk ve ekran. Dijital medya ve çocuk gelişimi*. Ankara: eğiten kitap
- Wade, C., & Tavris, C. (1990). *Psychology*. Second Edition. NewYork: Harper and Row.
- We Are Social ve Hootsuite. (2020). *Digital 2020 in Turkey*. Retrieved from <https://gs.statcounter.com/social-media-stats/all/turkey> 05 Nisan 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Woolfolk, A. E. (1993). *Educational psychology*. Boston: Allyn and Bacon.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Today, digital media has become an important tool for people as most information is transmitted through digital technology. Compared to other media, digital media tools are the most accessible and favourite type of media for most people, including young children. According to the American Academy of Pediatrics, the most common media tools used by children are digital media tools. As a result of the widespread use of digital media tools in recent years, it has been reported that children's usage rates have increased tremendously and there are 3 billion users in total. According to research, the age of using digital media has decreased to 8 years.

Due to the fact that digital media tools such as tablets, computers and smart phones provide unlimited access to various types of information, they can affect the development, behavior, health and learning of children, which has led to discussions and concerns for many researchers. It is very difficult to clearly reveal the effect of digital technology on children's behavior. It cannot be clearly stated which behavior occurs as a result of exposure to which digital media content. However, profound changes brought by digital media to the lives of both children and adults can be observed. Curfews and restrictions imposed due to the pandemic have caused people to use more digital media tools and applications today. It is thought to be in much wider use than ever before. The We Are Social and Hootsuite report also supports this view.

It is known that children, who usually spend time at home for the last two years due to the current pandemic process, are exposed to digital media tools such as computers, tablets, mobile phones and television for a long time. Continuing education online may also have an impact on this situation. In addition, children use digital media tools to spend time with their friends. Therefore, in this study, it was aimed to determine the digital media literacy levels of children between the ages of 12-15 and to examine them according to various variables.

Method

This study was created with a basic quantitative research design. Since it is thought to be the best method to examine children's digital media literacy levels according to various variables, this study was carried out using a descriptive research model, one of the quantitative research methods.

The universe of this descriptive study consists of all secondary schools in the Etimesgut District of Ankara. Simple random sampling method was used in the selection of students who will participate in the research due to the pandemic process. A total of 237 students participated in the research.

Personal Information Form and Digital Literacy Scale were used in the study. The personal information form was prepared by the researcher and was used to obtain information about the age, gender, grade level and type of school they attended of the children participating in the research. The findings are also presented in Table 1.

The main data collection tool of the research is the “Digital Literacy Scale” (2017) developed by Hamutoğlu et al. (2017). Digital Literacy Scale; It is a 5-point Likert type scale developed in 2017 to determine the digital literacy levels of individuals. It consists of 17 items and 4 sub-dimensions (attitude, technique, cognitive, social). The current scale is scored on a 5-point Likert scale. The increase in the total score of the participants from the scale indicates that their digital media literacy levels are high. The internal consistency coefficient of the scale was determined as .93. In the analysis made for this research, the internal consistency coefficient was determined as .87.

Findings (Results)

In the analysis of the research data, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Tukey Post Hoc tests were performed in independent groups. As a result of the research, it was determined that the digital literacy of children is at a medium level, that the girls have a higher level of digital literacy, and that the digital literacy levels of children differ according to age and class level.

Conclusion and Discussion

According to the American Academy of Pediatrics (2016), children between the ages of 10 and 18 can act independently of their parents when using digital media tools. It is recommended that children in this age group should be given digital literacy education and that children should be talked about the duration of their use of digital media tools, what content they use, the content of the digital identity they create, their own thoughts about the media content they are exposed to, who they spend time with and what they learn in the digital environment. The findings obtained in this study reveal the importance of digital literacy skills, which have a positive effect on knowledge, understanding and skills in using the media, especially social media. Although the children participating in the research spend a long time in front of the screen, the fact

that their digital literacy level is at a medium level is considered as a situation that needs to be studied. In addition to children, it is thought that parents and educators should be able to more clearly reveal the status of children as digital users.